

19 januari 2017

Bellman på Gunnebo

1700-talet är för den stora allmänheten detsamma som Bellman. I svenskt kulturliv under 1700-talet är Bellman det stora namnet och för en större allmänhet även det enda namnet. Åtminstone för Christina Hall på Gunnebo var han det stora namnet redan på 1700-talet.

Bellman sjöngs i Västsverige

Tack vare samlaren och fritidsarkeologen Niklas Krantz har Christina Halls visbok, påbörjad redan 1766, blivit känd. Det visar sig, att 18 av de 50 visor, som Christina Hall har nedtecknat, har författats av Bellman. Han har alltså mycket tidigt sjungits även härnere i Västsverige. Den, som är känd i Stockholm, är känd även i Göteborg. Så är det nu, och så var det även då. Vi visste redan tidigare, att Bellman var mycket uppskattad även i Göteborg redan under sin samtid. Christina Halls visbok är dock vårt mest tydliga exempel på den saken. AB Gunnebo Slott och Trädgårdar brukar då och då anlita trubaduren och visforskaren Martin Bagge, som sjunger Bellman på Gunnebo. Visboken ger vid handen, att Bagge och Bellman är ett historiskt helt riktigt val. När visboken genom museiasistent Helen Ljungströms försorg hade blivit renskriven på dator, hörde jag av mig till Bagge och meddelade honom detta fynd. Han fick läsa alla kapitel allteftersom de blev färdiga. En enda av Bellmans sånger kände jag igen, nämligen ”Gubben Noak”. Jag kände mig obildad, då jag inte kände igen fler, men Bagges kommentarer gav mig förklaringen: ”Dessa sånger av Bellman sjungs ytterst sällan nu för tiden.”

Carl Michael Bellman besökte aldrig Göteborg men var inte desto mindre ett stort namn i Götastaden. Målning av Per Krafft den äldre.

Bellman – en andlig diktare

Bellman har skrivit en väldig mängd sånger och annat. Endast en liten del av alla dessa sånger sjungs idag. Bland annat har han skrivit andliga visor, som dock inte blev någon framgång. De sjungs aldrig, och endast litteraturhistorikerna känner till att de finns. Visorna är så vitt jag kan finna mycket bra. Om det hade funnits intresse för denna diktning, hade Bellman kanske gått till eftervärlden som en av våra stora psalmdiktare, men nu blev det inte så. Bellman diktade om skämt, glada upptåg och dryckenskap. Christina Hall har inte med en enda av Bellmans andliga visor. I stället är visorna skämtsamma sånger eller dryckesvisor.

Har hon träffat Bellman?

*Martin Bagge vid Gunnebos brostuga.
Foto: Lars Gahrn.*

Bellman var tydligen Christina Halls stora idol. När jag berättar om Bellmans sånger i visboken, händer det, att jag får frågan: ”Träffade Christina Hall Bellman?” Tyvärr framgår inte detta av vare sig visboken eller Christina Halls brev, som är tryckta i samma utgåva. Däremot framgår av breven, att Christina Hall har besökt Stockholm och ägnat sig åt sällskapsliv där. (Sällskapsliv var ett av hennes stora intressen. I Göteborg var hon med på de flesta större bjudningar och anordnade själv flera av dem.) Hon om någon satt inte inne på sitt rum och tittade in i väggen en enda minut mer än nödvändigt. Även i Stockholm har hon rimligtvis gått från den ena festen till den andra. En annan person, som gick från den ena festen till den andra, var just Bellman. Han anlätades ofta som underhållare och sällskapsbroder i glada gästabud. Med andra ord är det högst osannolikt, att Christina Hall och Bellman inte skulle ha träffats. Även på den tiden var man angelägen att se sina stora idoler, och Bellman var mycket angelägen om att få uppdrag.

Skalden Pettersson

Fanns då inte några visdiktare i Göteborg? I varje fall fanns inte någon, som ens kom i närheten av Bellman vad gäller skaldegåva och ryktbarhet. Av ett brev från Christina Hall till Georg Carl von Döbeln framgår dock, att hon intresserar sig för en kort sångtext, som av allt att döma är skriven av kommerserådet och borgmästaren i Göteborg Daniel Pettersson (1720-1802). Peter Funke lyckades genom forskning på nätet få fram, att han sannolikt är författaren till denna korta sångtext. Att döma av de få skaldeprov av honom, vilka jag har sett, var han framstående som skald. I fråga om 23 dikter i visboken vet vi inte författarens namn. Kan Daniel Pettersson eller andra skalder från Göteborg ha skrivit dessa sånger? Ja, nog har vi många forskningsuppgifter kvar. Nu är dock Christina Halls visbok, hennes brev och andra urkunder utgivna. Bokens titel är: Lars Gahrn, Christina Hall: vänskapens och livsglädjens värdinna: Christina Hall på Gunnebo och i Hallska palatset, speglad i sin visbok, sina brev och andra efterlämnade källor: Källutgåvor och undersökningar utgivna av Mölndals Hembygdsförening (2016, 524 rikt illustrerade sidor). Jag brukade säga till Niklas Krantz: ”Vi har lång väg att gå”. Tio år och mycket arbete krävdes för att vi skulle komma så långt som vi har kommit. Ändå finns som sagt arbetsuppgifter kvar. Därför har jag skrivit denna artikel. Förhoppningsvis kan andra gå

Skalden Daniel Pettersson.

vidare. Peter Funke har redan funnit ett och annat av stort intresse. Det finns med andra ord anledning att återkomma i ämnet.

Lars Gahrn